

INTRODUCCIÓN A LA MISHNÁ

La Torá establece que el hombre tiene la obligación de pagar tanto por los daños que cause con su persona como por los que causen sus posesiones —sean animales, sean objetos inanimados que estén bajo su cuidado—. La Mishná comienza por presentar los tipos de dañadores que menciona la Torá y explica por qué tuvo necesidad de mencionar a cada uno de ellos:

Existen cuatro dañadores primarios. אבות קרי להנך. “Dañadores primarios” se les denomina a aquellos dañadores que aparecen escritos explícitamente en la Torá. [ב:ג.] ובגמרא Y en la Guemará [2b y 3a] se explica cuáles son los derivados.

El toro, y el pozo, etc. השור והבור כו'. Según el mismo orden en que estos dañadores primarios se encuentran escritos en la sección de la Torá que trata sobre daños, el Tana los ordenó en la Mishná. דפרשה ראשונה נאמרה בשור. Pues, la primera parte se refiere al toro; la segunda, al pozo; y conforme a este orden se fueron mencionando en la Mishná.

Mavé. מבעה מפרש. El significado se explica más adelante en la Guemará (3b).

Fuego. הבער. כי תצא אש. El fuego aparece mencionado en Shemot (c. 22), en el versículo que dice: SI UN FUEGO SE PROPAGA, ETC.

No es el toro como el mavé. כומר. Es decir: לא נפיק מבעה מיניה. Si la Torá hubiera escrito que se debe pagar por el daño del toro, no se habría podido inferir de él la obligación de pagar por los daños que cause el mavé, y viceversa, y por ello necesitó escribirlos. וזהכי נקט ברישא בהרי המבעה. Y por la siguiente razón, la Mishná dijo «no es el toro como el mavé», y no los mencionó —a los cuatro dañadores— en el orden en que fueron escritos en el principio de la Mishná, según el cual se debió haber escrito “no es el toro como el pozo”: porque, si hubiese escrito en el orden en que fueron escritos en el principio, ya no habría podido decir la frase “Ni tampoco son éste y éste otro que tienen vida—”, לא זה וזה שיש בהן רוח חיים. Y, además, existe otra razón de que la Mishná haya empezado diciendo: “no es el toro como el mavé”, y no los haya mencionado siguiendo el orden del principio, ya que, al mencionarlos de esta manera, nos enseña algo nuevo: שאף על גב שיש לשניהם רוח חיים a pesar de que ambos —el toro y el mavé— tienen vida, de todos modos, no se podrían inferir las leyes de uno de las del otro, porque sus características son distintas. ובגמרא מפרש. Y en la Guemará, (5a) se explica cuál es el significado de la expresión “no es” que dijo el Tana de la Mishná.

Como el fuego, que no tiene vida. בהרי האש שאין בו רוח חיים. Y si la Torá no lo hubiese escrito, habríamos pensado exentar al dueño del pago por el daño que su fuego ocasione.

Ni tampoco son éste y éste otro —el toro, el mavé y el fuego—, etc. אלו שלשתן דרכן לילך ולהזיק. Estos tres elementos tienen la naturaleza de desplazarse y dañar.

NOTAS

- Con relación a la responsabilidad de indemnizar a la víctima de un daño, la Torá menciona varios casos, los cuales constituyen categorías, con sus características y sus leyes concernientes al pago. Para saber si por un daño determinado el responsable debe pagar y —en caso de tener que hacerlo— para saber cuáles son los detalles de la indemnización, se deberá determinar la categoría correspondiente del daño en cuestión. Por ello, a los casos que aparecen explícitos en la Torá se les denomina “dañadores primarios”, y al resto, “derivados”; porque su ley se deriva de los casos mencionados explícitamente en la Torá.
- La Guemará cita más adelante (3b) una discrepancia acerca del significado del término mavé: hay quien opina que mavé se refiere a la persona que daña, y hay quien opina que se refiere al dañador primario *diente*, es decir, al daño que causa el animal cuando come en un campo ajeno.
- Si fuesen similares, podríamos haber deducido el uno del otro mediante un *binián av*. El *binián av* es uno de los trece métodos de interpretación de la Torá para deducir leyes. Este método consiste en aplicar la ley que aparece escrita en la Torá sobre un caso determinado a otros casos que tengan características similares. No obstante, si el caso para el que se quiere deducir la ley tiene aspectos menos rigurosos —o más rigurosos en caso de que se quiera deducir una exención— que aquel descrito en la Torá, no se puede aplicar este método. Aquí, la Mishná va descartando las posibilidades de derivar con este método las leyes de un dañador de las de los otros.

הצד השונה כו' La característica en común, etc. En la Guemará, (6a) se explica qué caso específico viene a incluir la Mishná con esta expresión.

במיטב הארץ Con la mejor de las tierras. מעדיט נכסיו יגבה דמי הניקון De lo más selecto de sus propiedades, del dañado, el perjudicado podrá cobrarse el costo del daño, אם רוצה לפרע לו קרקע si es que el dañado desea pagarle con una tierra.

חטאת *Jatat*. בשוגג El *Korbán Jatat* se ofrece para expiar por una transgresión cometida de manera no intencional.

סקילה Lapidación. במזיד Se sentencia a esta pena por una transgresión cometida de manera intencional.

אי עביד שתי אבות Si hace dos labores primarias בשוגג de manera no intencional.

מיהייב Tendría la obligación de ofrecer dos *Korbanot Jatat*.

לא מיהייב אלא חדא No tendría la obligación de ofrecer más que uno, es decir, únicamente por haber transgredido la labor primaria; אבל אתולדה ידידה לא מיהייב no obstante, por su derivada, la persona no estaría obligada a hacerlo.

ולרבי אליעזר דמחייב תרתי כו' Y según la postura de R. Eliezer, quien sostiene que está obligado a ofrecer un *Korbán Jatat*, etc., די עביד אב

mencionarlo. הצד השונה שבהן שדרכן להזיק ושמירתן עליך La característica en común entre ellos es que suelen dañar y que su vigilancia recae sobre ti. וכשהזיק חב המזיק לשלם תשלומי נזק במיטב הארץ Y cuando alguno de ellos ha dañado, el dañado, es decir, su dueño, debe pagar la compensación por el daño con la mejor de las tierras que posea.

GUEMARÁ La Guemará analiza:

Del hecho de que la Mishná diga que existen dañadores primarios, se entiende que también existen derivados⁴; או לא כיוצא בהן entonces, cabe preguntar: ¿sus derivados son como ellos, en lo relativo a la obligación de pagar por los daños que ocasionen, o no son como ellos?

La Guemará fundamenta su pregunta citando fuentes en las que se usa el término "primario":

Con respecto a las labores prohibidas en Shabat, se enseñó en una Mishná⁵: «Las labores primarias⁶ prohibidas son cuarenta menos una». Ahora bien, de la expresión que usa la Mishná, "labores primarias", se entiende que existen también "labores derivadas"⁷. **Y allí, las leyes aplicables a sus derivadas son iguales a las aplicables a ellas mismas, לא שניא אב חטאת ולא שניא תולדה חטאת** pues no hay diferencia entre una labor primaria, cuya pena por transgredirla sin intención es un *Korbán Jatat*, y una labor derivada, cuya pena por transgredirla sin intención también es un *Korbán Jatat*; **לא שניא אב סקילה ולא שניא תולדה סקילה** y, similarmente, no hay diferencia entre una labor primaria, cuya pena por transgredirla intencionalmente es de lapidación, y una labor derivada, cuya pena por transgredirla intencionalmente también es de lapidación. Vemos, pues, que con respecto a las labores prohibidas en Shabat, las derivadas son iguales a las primarias. La Guemará pregunta: **ומאי איכא בין אב לתולדה** Y dado que las leyes aplicables a las labores derivadas son las mismas que las leyes de las primarias: ¿qué diferencia hay entre una labor primaria y una derivada? Es decir, ¿por

qué se les denomina "primarias" o "derivadas" a las diferentes labores si no existe una diferencia práctica entre ellas? **Respuesta: נפקא מינה** Hay una diferencia práctica entre ellas, **דיאלו עביד שתי אבות בהדי הדדי** pues si una persona realizara sin intención dos labores primarias diferentes durante un mismo lapso⁸, **או נמי שתי תולדות בהדי הדדי** o bien si realizara sin intención dos labores derivadas durante un mismo lapso, **מחייב אכל חדא וחדא** en ambos casos, tendría la obligación de ofrecer un *Korbán Jatat* por cada una y una de las labores que hubiera realizado; **ואילו עביד אב ותולדה ידידה לא מחייב אלא חדא** sin embargo, si realizara una labor primaria con su derivada en el mismo lapso, no tendría la obligación de ofrecer más que uno, porque como la labor derivada se asemeja a la primaria en el hecho de que se realizan para conseguir el mismo propósito, el *Korbán Jatat* que se debe ofrecer está incluido en el que se ofrece por la labor primaria. Y esa es la diferencia práctica que existe entre ellas. La Guemará vuelve a preguntar: **ולרבי אליעזר דמחייב אתולדה במקום** Y según la postura de R. Eliezer⁹, quien sostiene que está obligado a

NOTAS

4 Se refiere a los casos que la Torá no mencionó explícitamente y que tienen características similares a alguno de los cuatro dañadores primarios.

5 Tratado de Shabat 73a.

6 La Guemará explica más adelante por qué se denominó "primarias" a estas labores.

7 Una labor es derivada de otra cuando la finalidad de las labores es lograr un propósito similar.

8 La Guemará no se refiere a que las labores fueron realizadas simultáneamente, sino a que fueron realizadas dentro de un mismo "lapso de desconocimiento", en el cual la persona desconocía que estaba realizando labores prohibidas.

9 Su opinión aparece en el Tratado de Keretot 16a.

ותולדה דידיה מחייב תרתי תשאות es decir, sostiene **que si** la persona **hace una labor primaria y su derivada** en el mismo lapso, **está obligada a** ofrecer **dos Korbanot Jatat**. במסכת כריתות בפרק במשכן חשיבא קרי ליה אב (טז). La opinión de R. Eliezer aparece en el *Tratado de Keretot*, en el capítulo *Amrú lo* (16a).

כלהו אבות מלאכות ממשכן גמרינן להו כללית. **Todas las labores primarias** prohibidas en Shabat **las deducimos** de las labores que fueron necesarias para la construcción del *Mishkán*, como se enseña en el *Tratado de Shabat* (pág. 49b).

ofrecer un *Korbán Jatat* aparte **por la labor derivada** a pesar de que la realiza **junto con su primaria** en un mismo lapso, ¿por qué a una labor se le llama primaria y por qué a la otra se le llama derivada, si no existe una diferencia práctica entre ellas? *Responde la Guemará:* הך דהיה במשכן חשיבא קרי ליה אב. A pesar de no existir tal diferencia, **a aquella labor que era importante en el proceso de la construcción del *Mishkán*¹⁰ se le llama primaria, הך דלא הוי במשכן חשיבא קרי לה תולדה, y a aquella labor que no era importante en el proceso de la construcción del *Mishkán* se le llama derivada.**

Ahora, la Guemará cita una segunda fuente, donde se menciona el término “primario”: גבי טמאות תנן אבות הטמאות. Con respecto a las impurezas, se enseñó en una Mishná¹¹: «Las impurezas primarias son: השרץ והשכבת זרע el cadáver de la criatura rastrera, el semen

NOTAS

¹⁰ Las labores que están prohibidas en Shabat son las labores que se realizaron en la construcción del *Mishkán* (Rashi).

¹¹ *Tratado de Kelim* (cap.1, Mishná 1).

(א) שקלים פ"ה ה"א כרימות: (ב) שנת מט': עג. (וש"נ) שקלים פ"ה ה"א, (ג) שנת טו': כרימות טו', (ד) כלס פ"א מ"א, (ה) שמוות כ"א-כב, (ו) שם כב, (ז) ונע' מוס' ר"ה ב. ד"ה ארבעה ונע"ק, (ח) עינין מוספות רש שנת ד"ה יללות, (ט) ז"ל ונמילתא, (י) ז"ל פירוש, (יא) עינין בנהר"ס, (יב) ונע' מוס' שנת עג: ד"ה משום ועוד שם טו': ד"ה ולר"א דמחייב, (מ) עינין בנהרש"ל בשם גליון,

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ולא. מדלא חשיב לה. לקמן י ע"א: בא"ד והא דאמרינן לקמן ג ע"ב: בא"ד דעונשין סבון מן הדיון. עינין לקמן ד ע"ב מוס' ד"ה ועדים ועינין ברש"י חגיגה יא ע"ב ד"ה לבתו: בא"ד ובבבליהון תניא. וכן עוד במילתא פסחא משפטים פסוק ועבדו או מכרו אס על הטביעה חייב על המכירה לביש אלא שאין עונשין מן הדיון:

מוסף רש"י

במייבט הארץ. שנת לו לאדם לגבות מועט מקרקע עדים ולא לגבות הרבה מניביות (גיטין מח).

ארבעה אנוס נויקין. אבות קרי להנך דכתיבנן בקרא צהדיא וצגמרלא (ג: ג.) מפרש הי ניהו תולדות: **השור והצור כו'.** כסדר שהן כתובין בפרשה(י) סדרן צמשה דפרשה ראשונה נאמרה צשור שניה צצור: **מצעה.** מפרש צגמ' (ג: ג.) **הצער.** כי תלא אש(י):

לא הרי שור כהרי המצעה. כלומר אי כתב רחמנא שור לא נפיק מצעה מיניה ואמטו להכי אינטריכו למיכתב ולהכי נקט צרישא כהרי המצעה ולא נקט להו כסדר לא הרי השור כהרי הצור משום דתו לא הוי מצי למיתני לא זה חיה שיש בהן רוח חיים דהא צור אין צו רוח חיים ועוד טעמא אחרינא דהא רבותא אשמעינן שאע"ג שיש לשניהם רוח חיים לא נפיק חד מחצריה. וצגמ' (ה: ג.) מפרש מאי לא הרי דקאמר: **כהרי האש שאין צו רוח חיים.** ואי לא כתביה רחמנא הוה אמינא ליפטור: **לא זה וזה כו'.** אלו שלשמן דרכן לילך ולהזיק: **האז השור כו'.** מפרש צגמ' (ו: ג.) לאתויי מאי: **צמיט הארץ.** מניעת נכסיו יצנה דמי היקו אס רוצה לפרוע לו קרקע: **גב' חטאם.** צשוגג: **סקילה.** צמויד: **אי עביד שטי אצות.** צשוגג: **מחייב.** תרמי חטאות: **לא מחייב אלא חדא.** אאז מלאכה אצל תולדה ידידיה לא מחייב: **ולר"א דמחייב תרמי כו'.** דאי עביד אב ותולדה ידידיה מחייב תרמי חטאות צמס' כרימות צפ' אמרו לו (דף טו.). כוליה אצות מלאכות ממשכן גמרינן להו צמקסת שנת (דף מט:):

וטמא

חדא וחדא ואילו עביד אב ותולדה ידידיה לא מחייב אלא חדא **ואלרבי אליעזר דמחייב אתולדה במקום אב אמאי קרי ליה אב ואמאי קרי לה תולדה** **הך דהוה במשכן חשיבא קרי ליה אב הך דלא הוי במשכן חשיבא קרי לה תולדה** **גבי טובאות תנן** **אבות הטומאות** **ה'השרץ** **והשכבת זרע**

דהתם פירשו אין חומרל של זה כחומרל של זה ולכן אין החומרות גורמות זה הדין אלא האז השור צבהן גורס הדין ושינה כאן התלמוד פירשו מנשאר מקומות משום דהזכיר החומר תחילה צלא זה חיה שיש בהן רוח חיים:

וְלֹא־זֶה וְזֶה שֵׁשׁ בָּהֶן רוּחַ חַיִּים כְּהָרִי כְּהָאֵשׁ. גבי שור ומצעה לא הולך לפרש החומרל כי כהא משום דחד מחד קל למנא חומר צאחד מה שאין צחצירו והא דלא תני הכא לא הרי האש כהרי השור ומצעה דקתני לעיל לא הרי המצעה כהרי השור משום שלא היה יכול למנא חומרל מה שאין צשניהם דאי משום דכא אחר מעורב צו ואין הולך לדעתו כמו שצורו אין זה חומרל * מדלא חשיב לה גבי חומרל צאש מצשור * והא דאמרינן לקמן (דף ג: דף ו.) גבי אצנו וסכינו מאי שנא אש דכא אחר מעורב צו ואין הולך לדעתו ה"ק מאי שנא אש שאע"פ שכה אחר מעורב צו ראו להמחייב צו משום שהוא ממונך ושמירתו כו' וצסיפא גבי צור הוה מצי למימר לא הרי הצור שמתחת עשיתו לנוך כהרי אלו ולא חש לפי שהפסיק צאש וצור לא רצה לשנות קודם אש דא"כ הוי אחי אש מיניה דכולהו אחי מצור וחד מהנך דאמרינן צגמ' (ד' ה:) והתנא האריך להגדיל תורה ויאדיר וקצת קשה דמשמע * דעונשין ממון מן הדין * (ו) וצמלכתין תניא כי יפתח אס על הפתיחה חייב על הכרייה לא כל שכן אלא ללמדך שאין עונשין ממון מן הדין ומניה צפרק הפרה (לקמן מט: ושס) דריש ליה לדרשה אחרינא שעל עסקי פתיחה וכרייה צאה לו או להציא כורה אחר כורה שסילק

מעשה ראשון (לקמן נא.): (וע' מוס' לקמן ד: ד"ה ועדים):

ארבעה אבות נויקין. אית דוכתא דלא תני הן כמו הכא וצגמרלא גבי שלש עשרה אצות נויקין וצארבעה מחוסרי כפרה (כרימות דף ח: ח) ואית דוכתא דקתני הן דקתמי ארבעה שומרין הן (שבועות ד' מט.) וארבעה ראשי שנים הן (ר"ה ד' צ. ושס) (גליון.) וא"ת אמאי לא קאמר ארבעה אצות נויקין הן דקתני ד' ראשי שנים הן וי"ל שלא צא אלא להגיד ארבע אצות הללו לא ראי זה כראי זה וקצת קשה דצגמרל מוכח דנחית תנא למניינא מדפרין ותנא דידן מאי טעמא לא תני הני לכן י"ל דיש מקומות דלא תני הן כדאשכחן צארבעה מחוסרי כפרה. (ע"כ):

השור והבור. פי' צקונטרס כסדר שנכתבו צפרשה סדרן צמשה(י) ואע"ג דלמ"ד תנא שור לרגלו לא הוי כסדר הפרשה דרגל נפקא לן מושלת את בעירה דכתיב צתר צור מ"מ שם שור כתיב קודם צפרשה דהיינו גניחה דקדן ולמ"ד מצעה זה אלס אע"ג דלצתר הצעה כתיב צפרשת אמור מכה בהמה ישלמה דהיינו אלס דלויק שור לא חש לשנותו כסדר הפרשה לפי שרחוק כל כך ושנאו כסדר לא הרי דסיפא שמצעה קודם להצער ור"ת פי' דשם אלס כתיב צפרשה קודם כי יגנוז איש שור והוא אחד מאצות נויקין דקתני לה צצרייתא צגמרלא:

לא הרי השור כהרי המבעה. פירוש אין קולמו של שור כקולמו של מצעה דמפרש לקמן צגמ' למ"ד תנא שור לקרנו ומצעה לשני משום דשור כוונתו להזיק ומצעה אין כוונתו להזיק ולפיכך אי כתב רחמנא שור לא אחי מצעה מיניה שהוא קל מיניה ואין פירשו כשאר מקומות צבתלמוד לא ראי זה

וְלֹא־זֶה וְזֶה שֵׁשׁ בָּהֶן רוּחַ חַיִּים כְּהָרִי כְּהָאֵשׁ. גבי שור ומצעה לא הולך לפרש החומרל כי כהא משום דחד מחד קל למנא חומר צאחד מה שאין צחצירו והא דלא תני הכא לא הרי האש כהרי השור ומצעה דקתני לעיל לא הרי המצעה כהרי השור משום שלא היה יכול למנא חומרל מה שאין צשניהם דאי משום דכא אחר מעורב צו ואין הולך לדעתו כמו שצורו אין זה חומרל * מדלא חשיב לה גבי חומרל צאש מצשור * והא דאמרינן לקמן (דף ג: דף ו.) גבי אצנו וסכינו מאי שנא אש דכא אחר מעורב צו ואין הולך לדעתו ה"ק מאי שנא אש שאע"פ שכה אחר מעורב צו ראו להמחייב צו משום שהוא ממונך ושמירתו כו' וצסיפא גבי צור הוה מצי למימר לא הרי הצור שמתחת עשיתו לנוך כהרי אלו ולא חש לפי שהפסיק צאש וצור לא רצה לשנות קודם אש דא"כ הוי אחי אש מיניה דכולהו אחי מצור וחד מהנך דאמרינן צגמ' (ד' ה:) והתנא האריך להגדיל תורה ויאדיר וקצת קשה דמשמע * דעונשין ממון מן הדין * (ו) וצמלכתין תניא כי יפתח אס על הפתיחה חייב על הכרייה לא כל שכן אלא ללמדך שאין עונשין ממון מן הדין ומניה צפרק הפרה (לקמן מט: ושס) דריש ליה לדרשה אחרינא שעל עסקי פתיחה וכרייה צאה לו או להציא כורה אחר כורה שסילק

וְלֹא־רְבִי אֱלִיעֶזֶר אֲמַאי קָרִי לִיָּה אֲב. וא"ת וימא דנפקא מינה לענין התראה שצריך להתרות תחולדה משום אב ידיה דאמרינן צפרק תולין (שנת דף קלח.) משמר משום מאי מתרין ציה רצה אמר משום צורר רצי וירא אמר משום מרקד וי"ל דהכי * פריך משום מאי מתרין ציה שהוא חייב רצה אמר משום צורר צאל התרו צו משום מרקד פטור דכיון שהוא מתרה צצבר שאין דומה צצבר שמלעיג צו ופטור צאל אס התרו צו ואמר אל תשמר חייב ועי"ל דהוה שמתרן הך דהוא צצמשכן קרי ליה אב וצריך להתרות התולדה צשמה * ועוד דנוטע ומצאל אין צריך להתרותו משום אב ואס התרה משום התולדה חייב וצפ"ה לא חשיב ליה צצפרק כלל גדול(י):

מ"ה"ג **הך דהואי במשכן חשיבא קרי ליה אב הך דלא הואי במשכן חשיבא קרי ליה תולדה.** ולפי כך גירסא צא לאפוקי כמה מלאכות שלא היו חשובין והיו צצמשכן דתולדות ניניה ולא אצות מלאכות דאמרינן צפרק צמה טומינן (שנת דף מט:): **הס העלו הקרשים מקרקע לעגלה דהיינו הכנסה ומושיט צדיוטא אחת ואית דגרסי הך דהוה צצמשכן וחשיבא קרי לה אב הך דלא הוה צצמשכן ולא חשיבא קרי לה תולדה ולפי גירסא אב חשיבא ולא הוי צצמשכן או איפכא הוי תולדה:**

דאילו

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא ב.

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"א מה' מקי ממון ה' י' סמג עשין סו ולאין רפט טוש"ע ח"מ סי' שפט סעיף א: **ב** ב מיי' שם פ"ג ה' צ ופ"ב הלכה א סמג עשין סח טוש"ע ח"מ סי' מי סעיף א:

ג ג מיי' שם פ"ד ה' א סמג עשין סט טור ש"ע ח"מ סי' מוח סעיף א: **ד** ד מיי' שם פ"א ה' צ סמג עשין סו טוש"ע ח"מ סי' שפט סעיף א: **ה** ה מיי' שם ופ"ח הלכה ט סמג שם טור ש"ע שם סעיף ד וסי' מיט סעיף ח:

ו ו מיי' שם פ"ב הלכה א וע"ש סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שפט סעיף יח: **ז** ז מיי' פ"ו מה'ל שנת הלכה א סמג לאין סה:

ח ח מיי' שם ה' א: **ט** ט י ב מיי' שם הלכה ז: **י** י ל מיי' פ"ד מה'ל שאר אצות טעמא ה' צ סמג עשין רמו: **יא** א מיי' שם פ"ה ה' א סמג שם:

רבינו חננאל

ארבעה אבות נויקין השור והבור והמבעה וההבער לא ובעינן מדרקתני אבות מכלל דאיכא תולדות תולדותיהן כיוצא בהן אי לא. גבי שבת תנן אבות מלאכות תולדותיהן כיוצא בהן בשבגה בין אבות בין תולדות חטאת במודי סקילה פי' אבות זורע תולדות נוטע וכיוצא בו וכן הארבעים חסר אחת כולן בעיני הוה פירושם. ומאי טעמא קרי להאי אב ולהאי תולדה. ופשטי' דאי עביד ב' אבות או ב' תולדות חייב תרתן (ואילון) אב ותולדה ידידיה אינו חייב אלא אחד ואקשי' ולר' אליעזר דמחייב על אב ותולדה ידידיה תרתן מא(י) דתנן (כרייתות טו.) אי"ר עקיבא שאלתי את ר' אליעזר העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת מהו כו' עד חייב על כל אחת ואחת. ופשטי' לה בגמרא (דשאלתו היה) תולדות מלאכות כמלאכות דמיין אי לא. ופשט ליה דולדי מלאכות כמלאכ' רבי אליעזר מפורשים הן בכרייתות פרק אמרו (לו.) גבי טומאות תנן אבות טומאות כו'

א) כאן י"ל מה שכתוב לקמן ודברי ר' אליעזר מפורשים הם בכרייתות צפ' אמרו לו דמקן.